

ERFOVEREENKOMSTEN

VERBODEN ERFOVEREENKOMSTEN

Wettelijke bepaling	Voorwerp van de erfovereenkomst	Toelichting	Voorbeelden - Precisering
Art. 1100/1, § 1 BW	Een erfkeuze maken omtrent een nalatenschap die nog niet is opgevalven, tenzij in de gevallen bij wet bepaald.	Zoals voordien kan men geen erfkeuze maken met betrekking tot een niet opgevalven nalatenschap. De wet voorziet in de mogelijkheid van uitzonderingen, maar die bestaan actueel niet.	Men kan niet rechtsgeldig verklaren dat men een niet opgevalven nalatenschap aanvaardt, verwerpt of slechts onder voorrecht van boedelbeschrijving aanvaardt.
	Elke overeenkomst met betrekking tot de erfkeuze, betreffende een nalatenschap die nog niet is opgevalven, tenzij in de gevallen bij wet bepaald.	Men kan zich evenmin ertoe verbinden om zijn erfkeuze ten aanzien van een niet opgevalven nalatenschap, in een of andere zin, te maken. De wet voorziet in de mogelijkheid van uitzonderingen, maar die bestaan actueel niet. Tenzij, maar dan slechts gedeeltelijk, door een Valkeniersbeding (zie verder).	Men kan zich noch tegenover de toekomstige erfflater, noch tegenover de toekomstige erfgenamen, noch tegenover een derde, geldig ertoe verbinden een niet opgevalven nalatenschap te aanvaarden, te verwerpen of te aanvaarden onder voorrecht van boedelbeschrijving. Men kan bijvoorbeeld in een schenking de verbintenis niet aangaan om de nalatenschap van de erfflater of van een derde te verwerpen. Geen enkele verbintenis die in een erfovereenkomst wordt aangegaan, houdt de vervroegde aanvaarding van de nalatenschap waarop zij betrekking heeft in (art. 1100/4 § 1 BW).
	Een verbintenis aangaan of een overeenkomst sluiten omtrent de attributen van de hoedanigheid van erfgenaam of legataris, tenzij in de gevallen bij wet bepaald.	Men kan zich niet verbinden noch bedingen, met betrekking tot een niet opgevalven nalatenschap, indien de verbintenis of het beding veronderstelt dat een partij de hoedanigheid van erfgenaam of legataris van deze nalatenschap reeds zou hebben verkregen.	Men kan zich er niet toe verbinden om, volgens bepaalde modaliteiten, ten aanzien van bepaalde personen of met betrekking tot bepaalde goederen, tot verdeling van een niet opgevalven nalatenschap over te gaan. Men kan niet, in hoedanigheid van toekomstige erfgenaam of toekomstige algemene legataris, de verbintenis aangaan om aan een bijzondere legataris bepaalde goederen of sommen over te maken die hem bij testament zouden worden toegekend. Men kan zich er niet toe verbinden om de omzetting te vragen, of net niet te vragen van het vruchtgebruik dat de langstlevende echtgenote in een niet opgevalven nalatenschap zal verkrijgen.
	Elke overeenkomst met betrekking tot het principe of de modaliteiten van de inbreng , tenzij in de gevallen bij wet bepaald.	Zie hierna art. 843 BW om te bepalen of de schenking moet worden ingebracht of niet , en art. 858 BW om te bepalen welke waarde moet worden ingebracht.	De schenker mag de inbreng in natura niet meer opleggen. Hij kan de in te brengen waarden slechts vastleggen binnen de perken door de wet bepaald (zie art. 858 BW). De schenker mag de inbreng in een nalatenschap van een ander niet opleggen, tenzij binnen de perken die de wet toelaat (zie art. 845 BW) Men kan, voor het overlijden van de schenker, niet afzien van het recht om de geldigheid van een schenking te betwisten.

BEKWAAMHEID VAN PARTIJEN BIJ EEN ERFOVEREENKOMST			
Art. 1100/2 BW	Minderjarige: kan begunstigde zijn in de erfovereenkomst, als vermoedelijke erfgenaam.	De machtiging van de vrederechter is vereist (art. 410 § 1, 10° BW en art. 378, § 1, al 1 BW)	Zelfs als hij gemachtigd is kan de minderjarige in de erfovereenkomst niet verzaken, noch aan de inbreng, noch aan de inkorting.
	Meerderjarige beschermde persoon: kan nooit deelnemen aan een erfovereenkomst als beschikker, maar kan er begunstigde van zijn, als vermoedelijke erfgenaam.	De meerderjarige beschermde persoon die onbekwaam werd verklaard om een erfovereenkomst aan te gaan, kan die overeenkomst evenwel met machtiging van de vrederechter aangaan, indien hij oordeelt dat deze persoon wilsgevoelig is. De bewindvoerder kan worden gemachtigd de erfovereenkomst aan te gaan voor rekening van de beschermde persoon, in haar hoedanigheid van vermoedelijke erfgenaam (art. 499/7, § 2, 15° BW).	De erfovereenkomst kan evenwel, in hoofde van de beschermde persoon, niet de verzaking aan de inbreng of de inkorting, tot gevolg hebben.

STAPPENPLAN VOOR DE OPMAAK VAN EEN ERFOVEREENKOMST MET FORMALITEITEN (art. 1100/5 BW)			
VOORBEREIDINGS-FASE	Eerste gesprekken met de notaris Voorlegging van een eerste voorstel Vastleggen van een tijdsplan	Niet door wet voorzien, dus niet aan bijzondere bepalingen of eisen onderworpen.	Horen ook tot deze voorbereidingsfase: het opzoeken van alle informatie over in aanmerking te nemen schenkingen en voordelen, aftasten of er een akkoord mogelijk is tussen alle partijen met betrekking tot al deze schenkingen en voordelen mogelijk is.
FORMELE MEDEDELING VAN HET ONTWERP VAN ERFOVEREENKOMST	Mededeling van de datum van de informatievergadering . Wijzen op de mogelijkheid van een aparte raadsman of een individueel onderhoud. Minimumtermijn: 15 dagen – geen afwijking mogelijk, ook niet in onderling overleg.	De notaris bepaalt zelf hoe hij elk van de partijen uitnodigt: e-mail, gewone brief, aangetekende brief, enz.	
INFORMATIEVERGADERING VOORAF	Moeten alle partijen op deze informatievergadering persoonlijk aanwezig zijn?	De wet legt het niet op, maar het wordt aanbevolen om op deze persoonlijke aanwezigheid aan te dringen, zodat de notaris zijn informatie- en adviesplicht ten volle kan vervullen.	Voor hen die niet aanwezig kunnen zijn, is het betwist of ze bij volmacht kunnen vertegenwoordigd worden. Liever een virtuele aanwezigheid (via skype of video conference, enz.) regelen.
	De notaris licht de inhoud en de gevolgen van de overeenkomst aan alle partijen toe. De notaris informeert elke partij over de mogelijkheid een aparte raadsman te kiezen of een individueel gesprek te voeren.	De notaris zou een proces verbaal kunnen opstellen om de essentie van de gevoerde gesprekken vast te leggen (stijlclausules vermijden!).	De finale versie moet definitief vastgesteld zijn bij beëindiging van de informatievergadering. De meningen zijn verdeeld over de aard van de wijzigingen die nog tijdens deze vergadering kunnen worden aangebracht.
ONDERTEKENING VAN DE ERFOVEREENKOMST	Minimumtermijn: 1 maand – geen afwijking mogelijk, zelfs in onderling overleg.	Bijstand van een andere notaris toegelaten. Vertegenwoordiging mogelijk mits bijzondere en notariële volmacht . De meningen zijn evenwel (m.i. ten onrechte) over een volmacht door de ouders die beschikken en door de meerderjarige kinderen die aan hun rechten op inbreng of inkorting verzaken.	Geen enkele wijziging meer mogelijk ten aanzien van de finale versie van het ontwerp, tenzij de wijziging 'anekdotisch' of 'louter vormelijk'.

BEKENDMAKING VAN DE ERFOVEREENKOMST			
Art. 1100/6 BW	Elke erfovereenkomst wordt ingeschreven in het CRT .	Raadpleging door de notaris mogelijk, binnen de perken bij KB bepaald (art. 9)	Voor de geldigheid van de erfovereenkomst is de bekendmaking niet vereist .

COLOFON

Auteur:	Prof. Hèle Casman, <i>Ere Notaris, hoogleraar emerita (VUB en ULB) Wetenschappelijk adviseur Greenille by Laga</i>
Wetenschappelijk comité:	Prof. Hèle Casman, <i>Ere Notaris, hoogleraar emerita (VUB en ULB) Wetenschappelijk adviseur Greenille by Laga</i> André Culot, <i>Belastingconsulent I.A.B.</i>
Verantwoordelijke uitgever:	Coutot-Roehrig Decuyper, Chaussée de Bruxelles 483, 1410 Waterloo brussel.decuyper@coutot-roehrig.be - bruxelles.decuyper@coutot-roehrig.be 02/478.02.36 - 02/506.46.10
Ontwerp en vormgeving:	Unicorn Graphics - www.unicorngraphics.be - info@unicorngraphics.be

© Généalogie DECUYPER, 2022 Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

	Elke overeenkomst met betrekking tot het principe of de modaliteiten van de inkorting , tenzij in de gevallen bij wet bepaald.	Men kan niet afwijken van de modaliteiten van de inkorting die in principe in waarde gebeurt, tenzij wettelijk voorziene uitzonderingen (art. 920 §§ 2 en 4 BW)	Men kan verzaken aan de vordering tot inkorting in de mate en volgens de modaliteiten als vermeld in art. 918 BW
	Men kan zich niet verbinden noch bedingen met betrekking tot de nalatenschap van een derde , tenzij in de gevallen bij wet bepaald.	Men kan geen erfovereenkomsten sluiten zonder medeweten van de toekomstige erflater, tenzij in de gevallen bij wet bepaald.	
Art. 1100/1, § 2 BW	Overeenkomsten of bedingen onder kosteloze titel betreffende de eigen toekomstige nalatenschap van een partij kunnen niet worden gesloten of opgemaakt, tenzij in de gevallen bij de wet bepaald.	Alle schenkingen, rechtstreekse of onrechtstreekse, die onder gelding van de vorige wet geldig konden gebeuren, zijn onder gelding van de nieuwe wet nog steeds toegelaten.	Zijn dus nog steeds toegelaten, de schenkingen onder opschortende of ontbindende voorwaarden, ongeacht of ze aan het overlijden van de schenker zijn verbonden. Ook contractuele erfstellingen zijn nog steeds toegelaten (zie art. 1093 en 1096 BW). Men kan daarentegen nog steeds geen schenking doen onder een voorwaarde die potestatief is in hoofde van de schenker, noch het principe van de onherroepelijkheid van schenkingen schenden.
Art. 1100/1, § 3 BW	Overeenkomsten of bedingen onder bezwarende titel betreffende de eigen toekomstige nalatenschap van een partij zijn niet toegelaten (behalve in de gevallen bij wet bepaald), indien ze betrekking hebben op de algemeenheid van de goederen van deze persoon, of ten algemene titel zijn gesloten.	Zie ook art. 791 BW : Men kan de toekomstige rechten niet vervreemden die men op een toekomstige nalatenschap heeft, tenzij in de gevallen bij de wet bepaald.	

ZONDER FORMALITEITEN TOEGELATEN ERFOVEREENKOMSTEN			
Art. 1100/1, § 4 BW	Overeenkomsten of bedingen onder bezwarende titel en onder bijzondere titel , zelfs als ze betrekking hebben op de eigen toekomstige nalatenschap van een partij en zelfs als die partij zich het recht voorbehoudt om tijdens zijn leven over het voorwerp van die overeenkomst of dat beding te beschikken.	De erfovereenkomst onder bijzondere en bezwarende titel (OBBT) is altijd toegelaten, zelfs als een van de partijen hiermee een louter eventueel recht verkrijgt dat hij bij overlijden van de andere partij zal kunnen uitoefenen. De art. 1100/5 en 1100/6 zijn op dergelijke erfovereenkomsten niet toepasselijk.	Huur of verkoop van een bepaalde goed, onder opschortende voorwaarde van het overlijden, geldig zelfs als de verhuurder of de verkoper zich het recht heeft voorbehouden om tijdens zijn leven over het goed te beschikken ten voordele van een ander. Beding van aanwas voor een bepaald goed, door twee samenwoners gezamenlijk aangekocht, onder opschortende voorwaarde dat de relatie voortduurt tot aan het overlijden van de eerst stervende. In het algemeen, alle bedingen van toekenning, terugval of aanwas van vruchtgebruik of (volle) eigendom.
843/1, § 1, en § 2 BW	De schenking die oorspronkelijk voor inbreng vatbaar is, kan later van inbreng worden vrijgesteld , en de schenking die oorspronkelijk met vrijstelling van inbreng is gedaan, kan later aan inbreng worden onderworpen. Telkens is hiervoor een overeenkomst tussen de schenker en de begiftigde vereist. Dit gebeurt hetzij in de schenkingsakte, hetzij later.	De artikelen 1100/5 en 1100/6 zijn op de overeenkomst tot herkwalificatie van de schenking niet toepasselijk.	De herkwalificatie moet de vorm aannemen van een beschikking onder levenden. Ze kan ook bij testament gebeuren (art. 843/1, § 4 BW).

Art. 1287, 3e lid GerW. en art. 1100/5, § 3 BW	Beding in de overeenkomst voorafgaand aan de echtscheiding door onderlinge toestemming waarbij de echtgenoten de uitoefening van de erfrechten vastleggen voor het geval een van hen zou overlijden voordat het echtscheidingsvonnis of -arrest in kracht van gewijsde is gegaan. Deze overeenkomst heeft uitwerking vanaf de neerlegging van het verzoekschrift tot echtscheiding, tenzij de partijen in de overeenkomst hebben bepaald dat deze uitwerking heeft vanaf de ondertekening (art. 915bis § 4 BW)	De regeling moet betrekking hebben op: (1) De uitoefening van het erfrecht van de langstlevende echtgenoot in geval van wettelijke devolutie (art. 745bis BW), (2) Zijn recht op een opvolgend vruchtgebruik dat de erflater zich had voorbehouden op goederen die tijdens het huwelijk zijn geschonken (art. 858bis BW), (3) Zijn recht op zijn concrete reserve en op zijn abstracte reserve (art. 915bis BW)	De regeling waarvoor het echtpaar kiest moet niet wederkerig zijn: wat bij overlijden van de ene geldt, moet niet noodzakelijk ook bij overlijden van de andere gelden.
Art. 1082 en 1100/5, § 3 BW	De vader en de moeder van de echtgenoten, hun verdere bloedverwanten in de opgaande lijn, hun bloedverwanten in de zijlijn en zelfs vreemden mogen bij huwelijkscontract beschikken over het geheel of een gedeelte van de goederen die zij op de dag van hun overlijden zullen nalaten, zowel ten voordele van de echtgenoten, als ten voordele van de kinderen die uit hun huwelijk zullen worden geboren.	Schenkingen door derden ten voordele van toekomstige echtgenoten komt men in de praktijk niet meer tegen. Mochten dergelijke schenkingen nog worden gedaan, dan zouden ze toegelaten zijn, ook al hebben ze toekomstige goederen tot voorwerp: de goederen die de schenker bij zijn overlijden zal nalaten.	Niets nieuws.
Art. 1093 en 1100/5, § 3 BW	De schenking van toekomstige goederen of van tegenwoordige en toekomstige goederen, tussen echtgenoten bij huwelijkscontract gedaan , hetzij door een van beiden, hetzij wederkerig, is toegelaten zoals zodanige schenkingen die hun door derden gedaan worden.	Schenkingen tussen echtgenoten bij huwelijksovereenkomst zijn toegelaten, ook al hebben ze toekomstige goederen tot voorwerp: de goederen die de schenker bij zijn overlijden zal nalaten.	Een dergelijke schenking (contractuele erfstelling) kan gedaan worden onder bijzondere titel, onder algemene titel, of op de algemeenheid van de nalatenschap betrekking hebben. Ze kan gedaan worden in volle eigendom, in blote eigendom of enkel in vruchtgebruik. Niets nieuws.
Art. 1096, 1097, en 1100/5, § 3 BW	Alle schenkingen, tussen echtgenoten tijdens het huwelijk anders dan bij huwelijkscontract gedaan, zijn steeds herroepelijk, hoewel zij schenkingen onder de levenden worden genoemd. Deze schenkingen kunnen zij mekaar niet onderling en wederkerig doen bij een en dezelfde akte .	Contractuele erfstelling en schenking buiten huwelijksovereenkomst : steeds herroepelijk .	Niets nieuws.

MET FORMALITEITEN TOEGELATEN ERFOVEREENKOMSTEN			
Art. 845, § 2 BW	Het kind van de schenker kan zich, hetzij in de schenkingsakte, hetzij in een latere overeenkomst gesloten met de schenker en de begiftigde, ertoe verbinden de schenking aan zijn eigen kind in te brengen in de nalatenschap van de schenker.	De artikelen 1100/2 tot 1100/6 zijn toepasselijk op deze verbintenis, die altijd met instemming van de schenker moet worden aangegaan.	Schenking met generatiesprong, waarbij de inbreng van de schenking aan het kleinkind zal plaatsvinden in de nalatenschap van de grootmoeder of de grootvader, alsof het kind en niet het kleinkind begiftigd was geweest.
Art. 858 § 5, 1e lid. BW	De intrinsicke waarde van het goed op de dag van de schenking vermeld in de akte of uitgedrukt op de dag van de schenking, geldt voor iedere erfgenaam die ze aanvaard heeft.	De artikelen 1100/2 tot 1100/6 zijn toepasselijk op deze aanvaarding, die kan worden uitgedrukt in de akte of in een latere overeenkomst.	Deze waarde bindt partijen, zowel voor de inbreng als voor de inkorting.
Art. 858 § 5, 2e lid. BW	Wanneer de begiftigde het recht niet heeft om vanaf de dag van de schenking over de volle eigendom van het geschonken goed te beschikken, kunnen schenker en begiftigde evenwel overeenkomen dat de inbreng van die schenking toch zal geschieden volgens de intrinsicke waarde van het goed op de dag van de schenking, geïndexeerd. Deze waarde geldt voor iedere erfgenaam die ze aanvaard heeft.	De artikelen 1100/2 tot 1100/6 zijn toepasselijk op de aanvaarding van deze waarde, die kan worden uitgedrukt in de akte of in een latere overeenkomst.	Deze waarde bindt partijen, zowel voor de inbreng als voor de inkorting.

Art. 858bis § 6 BW	Wanneer de gehuwde (of wettelijk samenwonende) schenker een schenking met voorbehoud van vruchtgebruik doet, kan de langstlevende echtgenoot (of wettelijk samenwonende) het recht hebben om dit vruchtgebruik verder te zetten . Maar hij heeft ook het recht om eraan te verzaken .	De artikelen 1100/2 tot 1100/6 zijn van toepassing op die verzaking, wanneer ze plaatsvindt bij leven van de schenker	Zie art. 858bis §§ 3, 4 en 5 BW voor de voorwaarden waaronder de langstlevende echtgenoot of de langstlevende wettelijk samenwonende partner op dit vruchtgebruik recht heeft.
Art. 918 BW	Een reservataire erfgenaam kan verzaken aan de vordering tot inkorting van een bepaalde schenking.	De artikelen 1100/2 tot 1100/6 zijn op deze verzaking toepasselijk.	De verzaking kan betrekking hebben op iedere schenking, wie ook de begunstigde ervan is (zelfs een derde).
Art. 924 BW	Een reservataire erfgenaam heeft voor de vordering tot inkorting verhaal tegen de derde ten voordele van wie de begiftigde het geschonken goed ten kosteloze titel heeft vervreemd, tenzij de reservataire erfgenaam met die vervreemding heeft ingestemd .	De artikelen 1100/2, 1100/3, 1100/4 en 1100/6 zijn op deze instemming toepasselijk.	
Art. 1076 BW	In de mate waarin de ouderlijke boedelverdeling een erfovereenkomst bevat, moet ze onderworpen worden aan de specifieke bepalingen voor erfovereenkomsten.	De artikelen 1100/2 tot 1100/6 zijn toepasselijk.	De ascendentenverdeling die zich beperkt tot schenking met toewijzing aan alle kinderen, is geen erfovereenkomst. Ze wordt het pas als alle kinderen wederzijds de waardering van alle gedane schenkingen aanvaardt (art. 858 § 5 BW). Dit standpunt (dat ik onderschrijf) wordt evenwel niet algemeen aanvaard.
Art. 1388, 2e lid. BW	Echtgenoten kunnen, bij huwelijksovereenkomst , indien een van hen minstens één afstameling heeft uit een vorige relatie (of voor het huwelijk geadopteerd) geheel of ten dele een regeling treffen over de rechten die de ene in de nalatenschap van de andere kan uitoefenen.	De artikelen 1100/2 tot 1100/6 zijn op een dergelijk beding, Valkeniersbeding genoemd, toepasselijk.	Een Valkeniersbeding kan de langstlevende echtgenoot het recht van bewoning niet ontnemen van de gezinswoning noch het recht van gebruik van het huisraad voor een periode van zes maanden vanaf het overlijden van de eerst stervende. De overeengekomen regeling moet niet wederkerig zijn.

DE GLOBALE ERFOVEREENKOMST OF FAMILIEPACT TOEGELATEN MET FORMALITEITEN			
Art. 1100/7 BW	Deze overeenkomst,, gesloten tussen de ouders (of een van de ouders) en al hun kinderen , stelt vast dat de tot dan gedane schenkingen (en de toegekende voordelen evenals de in de overeenkomst toegewezen schuldvorderingen), een evenwicht tussen de kinderen verwezenlijkt, dat door hen allen als dusdanig is opgevat en aanvaard.	De toestemming van de kinderen in de erfovereenkomst brengt de verzaking mee aan de vordering tot inkorting en het verzoek tot inbreng met betrekking tot alle giften (schenkingen en voordelen) in de overeenkomst vermeld. De aldus toegestane verdeling kan niet worden betwist wegens benadeling.	De echtgenoot van de beschikker kan in de overeenkomst tussenkomen en kan zelf ook aan de vordering tot inkorting en het verzoek tot inbreng met betrekking tot alle giften (schenkingen en voordelen) in de overeenkomst vermeld. De aldus toegestane verdeling kan niet worden betwist wegens benadeling.

FISCALE ASPECTEN VAN ELKE ERFOVEREENKOMST			
Art. 131sexies W. Reg./W. Art. 131bis W. Reg./B.-C. Art. 2.8.3.0.5 VCF	De drie gewesten hebben specifieke maatregelen genomen voor wat betreft de schenkingen die in een erfovereenkomst worden opgenomen.	De schenkingen die in de erfovereenkomst worden gedaan worden hoe dan ook aan schenkelasting of registratierecht op schenkingen onderworpen.	Eerdere schenkingen worden niet aan schenkelasting of registratierecht op schenkingen onderworpen indien partijen bevestigen dat deze schenkingen plaats hebben gevonden voor de datum van de erfovereenkomst. Ze blijven evenwel onderworpen aan de regel van art. 7 W. Succ. (art. 2.71.0.5 VCF)